INTERNETOVÉ INOVÁCIE V OBLASTI KOMUNIKÁCIE

Mária SMETANOVÁ

Komunikácia zabezpečuje produkciu a transfer informácií. Primárnym spôsobom ľudskej komunikácie je prejav verbálny a sekundárnym spôsobom, v ktorom absentuje osobný kontakt expedienta s percipientom (absencia „face to face“), je prejav písomný. S problematikou globalizácie sveta je spojená aj globalizácia komunikácie (pod vplyvom vedecko-technickej revolúcie). Rok 1989 na Slovensku spôsobil lavínu v oblasti médií, t. j. prostriedkov zosilňujúcich moc slova a manipulácie s masami, ktoré iniciovali konverziu pohľadu na svet informácií. Globálny progres tak diktoval enormnú a evidentnú potrebu zdokonaľovania prístupu k odovzdávaniu, spracovaniu a príjmu informácií.

Pod vplyvom informačno-technologickej explózie v komunikačných možnostiach, našu pozornosť začali získavať a čoraz viac sa presadzovať digitálne médiá (ku ktorým radíme internet) zabezpečujúce popri neoficiálnej komunikácii aj oficiálnu. Internetové komunikačné nástroje umožňujú realizovať mediáciu: **1. neinteraktívne, resp. asynchrónne**, t. j. bez možnosti okamžitej reakcie (napr. elektronická pošta, elektronické periodiká ap.) alebo **2. interaktívne, resp. synchrónne** s možnosťou okamžitej reakcie (napr. elektronické konferencie, elektronické telefonovanie, chat ai.).

Elektronická pošta alebo **e-mail** (z angl. Electronic Mail) patrí k najfrekventovanejším elektronickým spôsobom výmeny správ, odkazov (textov, animácií, zvukov atď.) medzi majiteľmi mailových adries.

Prepojenie tradičných médií s prostredím internetu je enormné, o čom svedčí aj fakt, že v súčasnosti existujúca tlač využíva možnosť byť dostupnou nielen prostredníctvom printovej (recyklovateľnej) verzie, ale aj multimediálnej (virtuálnej), a to formou **elektronických periodík** alebo **e-zines** (z angl. Electronic Magazines). Práve rýchly, lacný, komfortný a siplicitný prístup k elektronickému spravodajstvu sú transparentné pozitíva, ktorými e-zines môžu relevantne konkurovať tradičným periodikám, a tak získavať čoraz viac na popularite.

Elektronické konferencie, resp. **e-konferencie** alebo **web konferencie** (z angl. Electronic Conferences, Web Conferences) predstavujú ďalší komunikačný nástroj, prostredníctvom ktorého dochádza k interakcii viacerých komunikantov z rôznych lokalít v reálnom čase. Na e-konferenciách (videokonferenciách, telekonferenciách,

videotelekonferenciách) sa komunikuje prostredníctvom e-mailov, chatovacích programov, ale aj tzv. konferenčných hovorov (z angl. Conference Calls), ktoré fungujú tak, že hovoriaceho pomocou reproduktorov, resp. slúchadiel je možné počuť, ale zároveň prostredníctvom web kamery aj vidieť. Funkčnosť elektronických konferencií determinuje najmä hardvérové vybavenie počítača, rýchlosť sieťového pripojenia, softvérové vybavenie (napr. VRVS, EVO ap.).

Počet elektronicky realizovaných konferencií permanentne graduje, keďže e-konferencie predstavujú modernú formu multimediálnej komunikácie (napr. pri obchodovaní). Ako uvádzajú internetové zdroje, v r. 2006 výpočtové stredisko SAV sprístupnilo dve videokonferenčné miestnosti: malú pre 6 – 8 účastníkov a veľkú pre 20 účastníkov s cieľom multimediálnych prenosov pri rôznych školeniach a seminároch[1]. V danom kontexte môžeme uviesť aj prípad Ústavu translatológie Karlovej univerzity v Prahe, ktorého tlmočnícke laboratórium disponuje videokonferenčným zariadením, vďaka čomu študenti odboru translatológia majú možnosť simulácie tréningov tlmočenia počas videokonferenčných prenosov[2]. To, že záujem o e-konferencie rastie verifikuje aj fakt, že prostredníctvom e-konferencií sa v súčasnosti v rámci medzinárodných súdnych pojednávaní realizujú aj výsluchy[3].

---

[1] http://www.vs.sav.sk/?lng=sk&charset=&doc=video

[2] http://utrl.ff.cuni.cz/UTRLFF-97.html

[3] Ak má byť osoba nachádzajúca sa na území jedného členského štátu vypočutá ako svedok alebo znalec justičnými orgánmi iného členského štátu, tento členský štát môže požiadať v prípadoch, ak nie je žiaduce alebo možné, aby sa osoba, ktorá má byť vypočutá, dostavila osobne na jeho územie, aby sa výsluch uskutočnil formou videokonferencie. Podmienkou pre udelenie súhlasu s uskutočnením výsluchu formou videokonferencie dožiadaným členským štátom je predpoklad, že použitie videokonferencie nie je v rozpore so základnými zásadami jeho právneho poriadku a predpoklad, že má technické prostriedky na vykonanie takéhoto výsluchu. Dožadujúci štát môže technické prostriedky na uskutočnenie videokonferencie poskytnúť dožiadanému štátu, ak ich nemá, po vzájomnej dohode. Žiadosť o vykonanie výsluchu formou videokonferencie musí okrem základných náležitostí podľa čl. 14 Európskeho dohovoru z r. 1959 obsahovať dôvody, pre ktoré nie je žiaduce alebo možné, aby sa svedok alebo znalec dostavil osobne, názov justičného orgánu a mená osôb, ktoré budú viesť výsluch. Justičný orgán dožiadaného členského štátu predvolá predmetnú osobu na výsluch spôsobom upraveným jeho právnym poriadkom. Videokonferencia sa riadi pravidlami: a) Justičný orgán dožiadaného členského štátu sa zúčastní výsluchu, v prípade potreby aj s tlmočníkom, je zodpovedný za overenie totožnosti osoby, ktorá sa má vypočuť a dozerá na dodržiavanie základných zásad právneho poriadku dožiadaného členského štátu. Ak sa justičný orgán dožiadaného členského štátu domnieva, že počas výsluchu dochádza k porušeniu základných zásad právneho poriadku dožiadaného členského štátu, okamžite príjme potrebné opatrenia, aby výsluch pokračoval v súlade s uvedenými zásadami. b) Dohodne sa prijatie potrebných opatrení na ochranu osoby, ktorá sa má vypočuť. Dohodnú sa príslušné orgány dožadujúceho a dožiadaného štátu. c) Výsluch vykoná priamo justičný orgán dožadujúceho členského štátu alebo sa výsluch vykoná pod jeho vedením podľa právneho poriadku dožadujúceho štátu. d) Dožiadaný štát zabezpečí pre vypočúvanú osobu, ak je to potrebné, tlmočníka na žiadosť dožadujúceho členského štátu alebo osoby, ktorá sa má vypočuť. e) Osoba, ktorá sa má vypočuť, sa môže dovolávať práva odmietnuť vypovedať podľa právneho poriadku dožiadaného alebo dožadujúceho štátu. Bez toho, aby boli dotknuté opatrenia dohodnuté na ochranu osôb, justičný orgán dožiadaného členského štátu po skončení výsluchu spíše zápisnicu, v ktorej uvedie: a) dátum a miesto výsluchu, b) údaje o totožnosti vypočutej osoby, c) údaje o totožnosti a funkciách všetkých ostatných osôb, ktoré boli prítomné na výsluchu na území dožiadaného členského štátu, d) údaje o prípadných prísahách, e) údaje o technických podmienkach, za ktorých sa výsluch uskutočnil. Zápisnicu zašle príslušný orgán dožiadaného členského štátu príslušnému orgánu dožadujúceho štátu. Náklady zriadenia

Na princípe **Chatu** (z angl. Conversational Hypertext Access Technology – technológia konverzačného hypertextového prístupu, v skratke chat – beseda, rozhovor) fungujú diskusné fóra, a taktiež programy ICQ, IRC, Skype ai., ktoré predstavujú najpopulárnejšie chatovacie programy súčasnosti. Sú určené na elektronické písanie si , t. j. „pokecanie si“ s niekým, kto je od nás vzdialený niekoľko metrov, ale aj niekoľko tisíc kilometrov (za rohom, ale aj na opačnom konci sveta). Reč ide o jednoduchom, pohodlnom a rýchlom transfere informácií, keďže napísaný text sa užívateľovi na druhej strane zobrazí pár sekúnd po odoslaní. ICQ, IRC, Skype umožňujú on-line komunikáciu (a nielen súkromnú) užívateľov internetu. Populárnym spôsobom chatu je ICQ (z angl. I Seek You – hľadám ťa). ICQ je užívateľsky internetový nástroj, ktorý umožňuje zistiť, kto je práve on-line (v režime pripojený) alebo off-line (v režime nepripojený), môžu sa ním tiež posielať texty, zvuky, videá, animácie, hrať hry atď. Pokiaľ chceme komunikovať s viacerými ľuďmi naraz, môžeme použiť mnohokanálový, viacužívateľský IRC (z angl. Internet Relay Chat – prenášať rozhovor cez internet). Skype dáva možnosť vrátane chatu, aj telefonovania. Facebook je webový systém, ktorého cieľom je taktiež tvorba rozsiahlych sociálnych sietí (sietí používateľov). Podobne ako ICQ, IRC, Facebook či Skype umožňuje komunikáciu medzi ľuďmi na celom svete v reálnom čase vo virtuálnom priestore. **Diskusné fóra** (z angl. Chat Rooms) fungujú na princípe skupinovej konverzácie, t. j. chatu medzi užívateľmi internetu na rôzne témy formou prijímania a odosielania správ, odkazov.

Cez najvariantnejšie internetové produkty, ktoré sa dajú vnímať ako revolučné progresívne technológie, sa v súčasnosti dištančnou formou realizujú nielen rokovania, zasadnutia, kolokviá, ale aj vyučovanie. **Elektronické vyučovanie** alebo **e-learning** (z angl. Electronic Learning) sa dá interpretovať ako oživenie a inovovanie tradičných metód vzdelávania, ktoré sa postupne udomácňuje aj v školských zariadeniach na Slovensku (e-learning aplikujú niektoré fakulty UK, STU, UMB, UKF ap.). Reč ide o modernizácii

---

videospojenia, náklady súvisiace s prevádzkou videospojenia na území dožiadaného členského štátu, odmena poskytnutá tlmočníkom, svedkom a znalcom a ich cestovné náklady na území dožiadaného členského štátu nahradí dožadujúci členský štát dožiadanému členskému štátu, pokiaľ sa dožiadaný členský štát nevzdá úhrady všetkých alebo niektorých z týchto nákladov. Každý členský štát má podľa čl. 10 ods. 8 Bruselského dohovoru z r. 2000 prijať potrebné opatrenia, aby zabezpečil, že ak svedkovia alebo znalci mali vypovedať na jeho území podľa čl. 10 Bruselského dohovoru z r. 2000 (videokonferencia) a odmietli vypovedať, aj keď mali povinnosť vypovedať alebo vypovedali nepravdivo, uplatní sa jeho právny poriadok rovnakým spôsobom ako v prípade, že by sa výsluch uskutočnil v trestnom konaní vedenom jeho orgánmi. Členské štáty môžu podľa vlastnej úvahy uplatniť ustanovenia čl. 10 o videokonferencii vo vhodných prípadoch a so súhlasom príslušných justičných orgánov aj na výsluchy obvineného formou videokonferencie. V tomto prípade je rozhodnutie o tom, že sa vykoná výsluch formou videokonferencie a o spôsobe, ktorým sa vykoná, podmienené dohodou medzi zainteresovanými členskými štátmi podľa ich vnútroštátneho právneho poriadku a použiteľnými medzinárodnými zmluvami. Výsluchy možno uskutočniť iba so súhlasom obvineného. Rada EU môže, ak sa to ukáže potrebné, prijať vo forme záväzného právneho nástroja pravidlá na ochranu práv obvinených osôb (*Výsluch formou videokonferencie*).

edukácie, ktorá sa realizuje špeciálnou multimediálnou formou riadeného samoštúdia na diaľku, čo nahrádza priamy kontakt expedienta a percipienta. Vďaka softvérovej evolúcii sa v súčasnosti dajú vytvoriť aj simulované podmienky vyučovania, t. j. virtuálna trieda s reálnym učiteľom (túrorom) a študentmi (edukantmi), ktorí pracujú s vopred pripravenými hypertextami na CD nosičoch, e-skriptami, komunikujú cez e-maily, chatovacie odkazy ai. E-learning v maximálnej miere využíva informačno-komunikačné technológie (IKT) na realizáciu e-kurzov (e-prednášok, e-seminárov). Moodle (z angl. Modular Object Oriented Dynamic Learning Environment – modulové objektovo orientované dynamické vzdelávacie prostredie) je voľne distribuovaný a ľahko manipulovateľný softvérový balík na podporu on-line kurzov. Vďaka softvérovej aplikácii LMS (z angl. Learning Management Systems – systémy na riadenie výučby) je možné plánovanie výučby, registrovanie študentov, monitorovanie ich práce, doručovanie študijných materiálov, testovanie a hodnotenie, vzájomná komunikácia, manažment údajov a databáz atď. Elektronické vyučovanie je na Slovensku v súčasnosti ešte novým, postupne objavovaným fenoménom, ale s určitosťou sa dá predpokladať, že o pár rokov sa stane masovo rozšíreným trendom. Empirické výskumy ukázali, že výhodami takejto komunikácie sú: voľná dostupnosť učebných materiálov, široké auditórium, štúdium vlastným tempom, spätná väzba, využívanie archivovaných audiozáznamov, efektívnosť, komfortnosť, bezbariérovosť (finančná, časová, priestorová), prístupnosť, pútavosť, funkčnosť, produktívnosť vzdelávania hlavne pre auditívno-vizuálne typy študentov, handicapovaných študentov atď. Nevýhodami, resp. komplikáciami zavedenia vyučovania na diaľku je popri nedostatočnej pripravenosti škôl čo sa týka hardvérového, softvérového vybavenia a odbornej kvalifikácie ako učiteľov, tak aj študentov, hlavne náročnosť prípravy študijných materiálov. Summa summarum, akcelerovať progres elektronického vyučovania v SR by dopomohlo jednak adekvátne personálne a technicko-materiálne vybavenie, ale najmä ústretovosť vyučujúcich voči potrebnému interaktívnemu edukačného procesu, ktorý diktujú dynamicky meniace sa podmienky života. Implementácia projektu reflektuje stanovenie si do budúcna nových výziev a priorít.

Internetová komunikácia, ktorej výhodami sú rýchlosť, komfortnosť, siplicitnosť, sa v dnešnom uponáhľanom svete, v ktorom platí „čas je naším pánom“, stáva veľmi populárnou. Chat, e-mail a iné webové služby predstavujú najbežnejšie komunikačné situácie v internetovom prostredí, pri ktorých dochádza k produkcii a transferu informácií. Keďže komunikačná situácia sa dá definovať ako všetky okolnosti, v ktorých komunikácia vzniká a realizuje sa, tak internet ako komunikačný kanál (médium) umožňuje komunikantom participovať na mediácii informácií, a tak splniť podmienky realizácie komunikačnej situácie.

Internet ponúka vrátane vyššie spomenutých služieb aj širokú paletu iných možností komunikácie, ktoré budú už zajtra zastarané. Ich vonkajšie i vnútorne technické vymoženosti a parametre sú determinované prudkým rozvojom informačných systémov, aby svojou inováciou umožňovali užívateľom internetu rýchly transfer informácií, ktoré majú podobu správ a odkazov (audio-orálnych a vizuálno-grafických). Výpočtová technika permanentne prináša pregnantnejšie komunikačné možnosti. Internet ako jeden z typov kontaktovej komunikácie vďaka tomu, že naplno využíva grafiku, animáciu, video, zvuk, text, získal atribút multimediálny. Kým v 60-tych rokoch 20. stor. zaznamenával ešte len prvé úspechy, dnes predstavuje najrozšírenejšie a najpopulárnejšie komunikačné a distribučné prostredie s neohraničenými možnosťami disponovať akýmikoľvek informáciami kdekoľvek a kedykoľvek. Internet, ktorý plní komunikačnú, informačnú a komerčno-marketingovú funkciu, je evidentnou konkurenciou tradičných informačných zdrojov, komunikačných sietí a poskytovateľov služieb. Táto globálna sieť sa čoraz viac stáva súčasťou každodenného života ľudí dnešného sveta (sveta moderných technológii a multifunkcií). Možnosti využívať služby internetu nemajú len užívatelia počítačov, ale aj užívatelia mobilných telefónov, ktorí môžu inkluzíve telefonovania, počúvania hudby, posielania SMS (z angl. Short Messages Service – služba pre krátke správy) a MMS (z angl. Multimedia Messages Service – služba poskytujúca multimediálne správy) prostredníctvom mobilného prístroja prijímať a posielať e-maily, chatovacie odkazy a pomocou telefónov podporovaných službou 3D dokonca nielen zvuk, ale aj reálny obraz. Internetové prostredie sa dá výstižne definovať ako globálna informačná dedina, v ktorej vďaka prepojeniu auditívnej a vizuálnej zložky vzniká spektrum najvariantnejších spôsobov komunikácie. Môžeme ho komparovať aj s kybernetickým priestorom, keďže práve technická kybernetika ako scientologický odbor aplikovanej kybernetiky, sa zaoberá riadiacimi a regulačnými procesmi zložitých technických systémov, ku ktorým s určitosťou zaraďujeme aj internet, t. j. ľudskou populáciou umelo vytvorený sofistikovaný systém. „Človek modernej doby je oveľa častejšie prijímateľom komunikačnej správy než jej odosielateľom. Všetci oveľa viac čítame, než píšeme, a viac napr. počúvame rádio, než sami vysielame, oveľa viac pošty prijímame, než posielame“ (Vaňko, 1999, s. 39). Práve možnosť „pasivity“, ktorú internet ponúka svojim užívateľom umožňuje, aby fakt byť v dnešnej dobe pripojený na internet nebol už iba víziou budúcnosti, ale realitou. Vďaka perspektívam v oblasti virtuálnej komunikácie (elektronická pošta, elektronické periodiká, elektronické konferencie, elektronické telefonovanie, elektronické vyučovanie atď.), internet dostal zelenú. Dá sa konštatovať, že človek vďaka neobmedzeným možnostiam, ktoré mu internet ponúka, sa stáva závislým konzumentom. O tom, že problematika venovaná

internetovým technologickým inováciám prestáva byť deficitnou, svedčia nielen publikácie, s ktorými sme pracovali na danom príspevku, ale aj to, že téma internetových komunikačných nástrojov postupne rezonuje a stáva sa témou № 1 odborných konferencií, prednášok, seminárov, kolokvií, výskumov, grantov, štúdií.

Použitá literatúra:

Burgerová, Jana: E-learning ako moderná didaktická metóda v perspektíve distančného vzdelávania na PF PU. http://www.fhpv.unipo.sk/ktechv/inedutech2005/prispevky/09.pdf [10.04.2009].

Dištančné vzdelávanie v aplikovanej informatike. Zborník príspevkov z konferencie s medzinárodnou účasťou. Nitra: FPV UKF v Nitre 2008.

Gregová, Renáta – Rusnák, Juraj – Sabol, Ján: Interpretácia textov elektronických masových médií. Stručný terminologický slovník. Prešov: FF PU v Prešove 2004. 155 s. ISBN 80-8068-298-4.

Jirák, Ján – Köpplová, Barbara: Média a spoločnosť. Praha: Portál 2003. 208 s. ISBN 80-7178-697-7.

Katuščák, Dušan a kol.: Informačná výchova. Terminologický a výkladový slovník. Bratislava: SPN 1998. 375 s. ISBN 80-08-02818.

Medzinárodný seminár 8. – 9. február 2006. eLearn 2006. Zborník príspevkov. Žilina: Žilinská univerzita 2006.

Rankov, Pavol: Masová komunikácia. Masmédia a informačná spoločnosť. Levice: L.C.A. Publishers group 2002. 84 s. ISBN 80-88897-89-0.

Reifová, Irena a kol.: Slovník mediálnej komunikácie. Praha: Portál 2004. 328 s. ISBN 80-7178-926-7.

Šušol, Jaroslav: Elektronická komunikácia vo vede. Bratislava: Centrum vedecko-technických informácií SR 2003. 156 s. ISBN 80-85165-88-0.

Šušol, Jaroslav: Realizácia kurzu Elektronická komunikácia v prostredí portálu Infolib-edu. www.infolib.sk/index/open_file.php?file=INFOS2005/31.pdf [10.04.2009].

Tetřevová, Milena: Vzdelávanie v digitálnom svete: vybrané „e-pojmy“ a ich charakteristika. http://www.cvtisr.sk/itlib/itlib022/tetrev.htm [10.04.2009].

Tóthová, Darina: Dôležitosť komunikácie a ich výmeny v riadení a vzdelávaní. http://www.fem.uniag.sk/konferencie_a_seminare/ki/itvrav2007/zbornik/TothovaD.pdf [10.04.2009].

Vaňko, Juraj: Komunikácia a jazyk. Nitra: UKF v Nitre 1999. 199 s. ISBN 80-8050-253-6.
Videokonferencie. http://www.vs.sav.sk/?lng=sk&charset=&doc=video [10.04.2009].
Výsluch formou konferencie. http://www.epi.sk/Main/Default.aspx?Template=~/Main/TArticles.ascx&phContent=~/Main/ArticleShow.ascx&ArtID=7146&LngID=0 [10.04.2009].
http://utrl.ff.cuni.cz/UTRLFF-97.html [10.04.2009].